

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ Ι (ΨΧ11)

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΓΚΑΡΗ
ΤΜΗΜΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ
e-class: PSYCH440

ΑΚΑΔ. ΕΤΟΣ 2024-2025

Μοντέλο Συναίσθησης Αξιολόγησης

β) Το άγχος που μάς διακατέχει ότι το ακροατήριο θα αξιολογήσει την επίδοσή μας ενεργοποιεί υψηλότερη απόδοση.

- ✓ Συνδυάζεται με ένα κλίμα ανταγωνισμού σε ζευγάρια ή σε ομάδες, συγκριτικά με την ατομική συνθήκη.
- ✓ Η φυσική παρουσία των άλλων μας διεγείρει, **γιατί συναισθανόμαστε ότι οι άλλοι μας αξιολογούν** (Cottrell, 1972).

Ερώτημα: ένα κοινό με δεμένα τα μάτια προκαλεί συναίσθηση αξιολόγησης & Κοινωνική Διευκόλυνση, ή μόνο ένα κοινό που παρακολουθεί προσεκτικά με το βλέμμα ~~εστιασμένο προκαλεί συναίσθηση αξιολόγησης;~~

Οι Cottrell, Wack, Sekerak και Rittle (1968)

Σε πείραμα, οι συμμετέχοντες έπρεπε να ολοκληρώσουν ένα απλό έργο, δηλ. να προφέρουν δυνατά λέξεις χωρίς νόημα που εμφανίζονταν κάθε 4" σε μια οθόνη:

α) μόνοι τους β) με παρουσία κοινού.

Ορισμένοι από τους συμμετέχοντες εκτελούσαν το έργο

α) μπροστά σε ένα κοινό με δεμένα μάτια, β) μπροστά σε ένα κοινό που μπορούσε να τους δει.

Βρέθηκε ότι οι συμμετέχοντες με κοινό που έβλεπε εκδήλωσαν Κοινωνική Διευκόλυνση και απέδωσαν καλύτερα στο εύκολο αυτό έργο.

Το ερώτημα αφορά τι θα συμβεί με το κοινό με δεμένα μάτια.

Σύμφωνα με τη Θεωρία των Ενορμήσεων του Zajonc η ίδια κοινωνική διευκόλυνση θα ανεμενόταν να παρατηρηθεί και όταν το κοινό είχε δεμένα τα μάτια, δηλ. *μόνο η απλή παρουσία των άλλων* θα έπρεπε να οδηγεί σε σωματική διέγερση και διευκόλυνση της κυρίαρχης απόκρισης στο απλό αυτό έργο.

Ωστόσο, σύμφωνα με τους Cottrell et al. δεν είναι ΜΟΝΟ η απλή παρουσία, αλλά *η συναίσθηση της αξιολόγησης που προκαλεί αυξημένη διέγερση και καλύτερη απόδοση*. Ένα κοινό με δεμένα μάτια δεν νιώθουμε ότι μπορεί να αξιολογήσει την απόδοσή μας.

Επομένως, όχι μόνο η απλή παρουσία, αλλά η συναίσθηση της αξιολόγησης είναι αυτή που προκαλεί τη σωματική διέγερση και την επακόλουθη διευκόλυνση της απόκρισης (Κοινωνική Διευκόλυνση).

Κριτική της ερμηνείας μέσω του Μοντέλου Συναίσθησης Αξιολόγησης

Το Μοντέλο Συναίσθησης Αξιολόγησης προσφέρει μια καλή ερμηνεία για το φαινόμενο της Κοινωνικής Διευκόλυνσης στους ανθρώπους.

Αντίθετα, η Θεωρία των Ενορμήσεων είναι σε θέση να εξηγήσει τα ευρήματα σε ζώα, αφού τα συμπεράσματα του Zajonc επιβεβαιώθηκαν και σε πειράματα με έντομα σε λαβυρίνθους.

Γ) Θεωρία Αντιπερισπασμού-Σύγκρουσης (Distraction-Conflict Theory)

Baron, 1986 · Baron & Byrne, 1987

Είναι μία ερμηνεία που συμβιβάζει τα ευρήματα τόσο από μελέτες σε ανθρώπους, όσο και σε ζώα:

η παρουσία των άλλων προκαλεί ενόρμηση διαμέσου της διάσπασης της προσοχής, δηλ. λόγω της σύγκρουσης ανάμεσα στην εστίαση της προσοχής στο έργο και στην εστίαση στο κοινό ή στους συνεργάτες.

Όταν είναι δύσκολα τα έργα, η ορμή που προκαλείται από τη σύγκρουση αυτή μειώνει την απόδοση.

Όταν είναι εύκολα τα έργα, η ορμή αυτή αυξάνει την απόδοση.

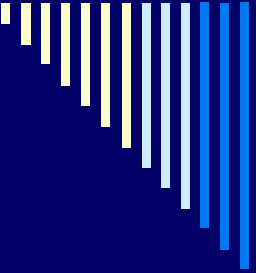
Κριτική της Θεωρίας Αντιπερισπασμού-Σύγκρουσης

Η θεωρία διαθέτει ισχυρά σημεία:

Με την κοινωνική παρουσία άλλων,

α) η διάσπαση της προσοχής από ερεθίσματα (θόρυβος, φωτιά, φώτα που αναβοσβήνουν· Sanders & Baron, 1975)

β) σε συνθήκες σχετικά εύκολες ή αναμενόμενες, προκαλείται Κοινωνική Διευκόλυνση τόσο στον άνθρωπο, όσο και σε ζώα.

Ερώτημα: Η θεωρία αυτή Αντιπερισπασμού-Σύγκρουσης υπερέχει από το Μοντέλο Συναίσθησης Αξιολόγησης;

Αν και η συγκεκριμένη θεωρία Αντιπερισπασμού-Σύγκρουσης, για τους ανθρώπους και τα ζώα, είναι σε θέση να ερμηνεύσει ένα ευρύ φάσμα εκδηλώσεων Κοινωνικής Διευκόλυνσης, *δεν υπάρχουν ακόμη σαφή και οριστικά εμπειρικά ευρήματα* που να την υποστηρίζουν εις βάρος της Θεωρίας της Απλής Παρουσίας ή της Θεωρίας της Συναίσθησης της Αξιολόγησης.

Συμπέρασμα

Οποιοσδήποτε συνδυασμός των τριών ερμηνειών **α)** της απλής παρουσίας των άλλων, **β)** της ικανότητας των άλλων να αξιολογούν την απόδοσή μας και **γ)** του αντιπερισπασμού/ σύγκρουσης, θα μπορούσε να είναι εφαρμόσιμος και να ισχύουν ακόμα και οι τρεις ερμηνείες ταυτόχρονα, **δηλαδή δεν είναι αμοιβαία αποκλειόμενες,**

ειδικά όταν τα έργα είναι δύσκολα ή πολύπλοκα.

Μετανάλυση των Bond & Titus (1983) σε 241 πειράματα με 24000 άτομα

Κατέληξε ότι η απλή παρουσία ατόμων είναι λιγότερο ισχυρή από την κοινωνική παρουσία ατόμων δηλ. αυτή που προέρχεται από τους δικούς μας ανθρώπους, φίλους, την εσω-ομάδα.

- Μας διεγείρουν και εμάς σε συμπεριφορές όμοιες προς τις δικές τους π.χ. στο πόσο τρώει μια ομάδα βλέποντας άλλους να τρώνε πολύ ή να μην τρώνε.

Κοινωνική Ολιγωρία / Οκνηρία στην Ομάδα ≠ Ατομική Προσπάθεια (Latane et al., 1979, 1984)

Φαινόμενο της Κοινωνικής Ολιγωρίας / Οκνηρίας:

το άτομο εργαζόμενο ατομικά, καταβάλλει περισσότερη προσπάθεια απ' όση καταβάλλει εργαζόμενο ομαδικά, επειδή στην ομάδα ολιγωρεί, αδρανεί, «τεμπελιάζει», υπολογίζοντας ότι «οι άλλοι θα κάνουν κυρίως τη δουλειά».

- ✓ Επιστημάνθηκε αρχικά στην Κίνα και σε ομάδες στην Άπω Ανατολή.
- ✓ Στη συνθήκη ομαδικής εργασίας, συγκριτικά με την ατομική εργασία, ισχύει όταν ταυτίζεται κανείς με την ομάδα & τις αξίες της.

Φαινόμενο της Κοινωνικής Προσπάθειας/ Αντιστάθμισης:

το άτομο καταβάλλει μεγαλύτερη προσπάθεια ατομικά.

Ερμηνεία

Η κοινωνική ολιγωρία προκύπτει επειδή οι συμμετέχοντες βιώνουν μια **διάχυση ευθύνης** (Comer, 1995), δηλ. το πώς τα άτομα σε μια ομάδα νιώθουν, το καθένα ξεχωριστά, ότι είναι λιγότερο προσωπικά υπεύθυνο για οποιοδήποτε έργο, ώστε **η συνεισφορά τους κυριολεκτικά να «χάνεται στο πλήθος»**.

Αυτή η ίδια διαδικασία είναι που εμποδίζει τους ανθρώπους να βοηθήσουν στο έργο της ομάδας αλλά και ατομικά κάποια άτομα που βρίσκονται σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης («Φαινόμενου Αμέτοχου Παρατηρητή»).

Ταξινόμηση ομαδικών έργων (Steiner, 1972, 1976)

Γενικά σε ομάδες (2-10 ατόμων), η συζήτηση διευκολύνει τις γνωστικές διεργασίες - αναλυτική και συνθετική.

Συγκεκριμένα, μειώνονται τα λάθη, διορθώνονται οι λανθασμένες στρατηγικές και οι λανθασμένες υποθέσεις

Η απόδοση της ομάδας εξαρτάται ωστόσο και από το ίδιο το έργο.

1. Ως προς τη δομή του έργου: έργα ενιαία (χωρίς υποέργα) και έργα διαιρετά σε ειδικότερα, απλά και σύνθετα.
2. Ως προς την έμφαση στην ποιότητα ή την ποσότητα του έργου: έργα μεγιστοποίησης (ποσότητας) και έργα βελτιστοποίησης (ποιότητας).

Η διάχυση της ευθύνης εξηγεί ότι το Φαινόμενο της Κοινωνικής Ολιγωρίας ισχύει στα απλά έργα.

Όταν τα άτομα εκτελούν ένα σύνθετο έργο σε ομάδα, με βάση την Αίσθηση της Αξιολόγησης (φόβο μήπως αξιολογηθούν αρνητικά από τους άλλους), όπου δεν μπορεί να αξιολογηθεί η ατομική συνεισφορά, η διάχυση της ευθύνης και η συναίσθηση της αξιολόγησης φαίνεται να ακυρώνουν η μία την άλλη

Δηλαδή, σε ένα σύνθετο έργο, η συναίσθηση της αξιολόγησης (που προκαλεί μείωση της απόδοσης) *εξαλείφεται όταν κάθε άτομο εργάζεται πάνω στο πρόβλημα ως μέλος της ομάδας, αντί ατομικά.*

Η διάχυση ευθύνης κάνει τα άτομα λιγότερο υπεύθυνα για το αποτέλεσμα, μειώνοντας το άγχος ότι «όλοι μας βλέπουν και μας αξιολογούν».

Ομαδική Συνεκτικότητα (Cohesiveness)

Είναι η συναισθηματική σύνδεση που βιώνουν τα μέλη της ομάδας μεταξύ τους και με όλη την ομάδα, αντλώντας αίσθηση αλληλεγγύης και ενότητας

Cohesion= Συνοχή είναι η συναισθηματική ενότητα που έχουν τα μέλη μιας ομάδας/κοινωνίας

- Είναι μεταβλητή που διαφέρει ως προς το βαθμό, μεταξύ ομάδων, πλαισίων και διαχρονικά.
 - Είναι ανακριβής ως προς τη μέτρησή της (μέσω άθροισης;)
-

Συνεκτικότητα της ομάδας

Όσο περισσότερο τα άτομα αρχίζουν να σκέπτονται και να ενεργούν σε μεγαλύτερη συμφωνία με ένα σύνολο άλλων ατόμων, **τόσο αυξάνεται η κοινωνική συνεκτικότητα** (Fine & Holyfield, 1996).

Οι συνεκτικές ομάδες:

- Τείνουν να ασκούν **μεγαλύτερη κοινωνική επιρροή**
- Τα μέλη τους είναι συνήθως **πιο αφοσιωμένα στην ομάδα.**

Η συνεκτικότητα είναι ουσιολογικό
χαρακτηριστικό των ομάδων.

Σχετίζεται με:

- τη διαπροσωπική έλξη μεταξύ των μελών της
 - με την έλξη προς την ίδια την ομάδα.
-

Η έλξη στην ομάδα (Hogg, 1992, 1993)

Η έλξη στην ομάδα δεν είναι διαπροσωπική έλξη, δηλ. η αρέσκεια με βάση ιδιοσυγκρασιακές προτιμήσεις που ισχύει στις στενές διαπροσωπικές σχέσεις. Επομένως, δεν αφορά σε ομάδες.

Είναι Κοινωνική έλξη: αφορά σε αρέσκεια για κάποιον/α μέλη ομάδας που καθορίζεται από το πόσο είναι πρότυπο/α για την ομάδα (πρωτοτυπικότητα ατόμων). Σημασία έχουν οι κοινωνικοί άγραφοι κανόνες/νόρμες (π.χ. στην εθνοτική ομάδα των Ποντίων με πολύ υψηλή συνεκτικότητα).

Κοινωνικοί Άγραφοι Κανόνες/ Νόρμες & πλαίσιο της ομάδας (Norms)

Νόρμες Ρητές με τη μορφή ρητών κανόνων

Νόρμες Άρρητες, κρυφές, που τις συσχετίζουμε με τη φύση του ανθρώπου ή με τα ένστικτα

Πρόκειται για τις κοινές πεπιοθήσεις σε κάθε κοινωνία για το τι αποτελεί αρμόζουσα συμπεριφορά σε μια ομάδα (Garfinkel, 1967), δηλ. με **σαφή κανονιστικό χαρακτήρα**, π.χ. «τα ζευγάρια πρέπει να παντρεύονται»

Οι νόρμες λειτουργούν **ως κοινό πλαίσιο αναφοράς για τα μέλη σε κάθε κοινωνία.**

Διαφοροποιούνται μεταξύ ομάδων σε:

Περιγραφικές: περιγραφή των ομοιομορφιών των ομάδων (π.χ. πώς ντύνονται οι φοιτητές).

Κανονιστικές: ρητός ορισμός για το ποια είναι η αρμόζουσα συμπεριφορά (αν κάποιος είναι φοιτητής, καθηγητής ή διοικητικός υπάλληλος ορίζεται από κανονιστικές συμπεριφορές).

Το 2011, ο Robert Champion, 26 ετών, φοιτητής σε πανεπιστήμιο στην Florida, USA, επιλέχθηκε να συμμετάσχει στην πανεπιστημιακή μπάντα.

Πριν ενταχθεί ως πλήρες μέλος, έπρεπε να λάβει μέρος σε μια σειρά από τελετουργικά μύησης που, αν και έμοιαζαν εθελοντικά, ήταν υποχρεωτικά, γνωστά ως «καψόνια» (συνηθισμένες σε αθλητικές ομάδες, ανδρικές και γυναικείες αδελφότητες στα κολέγια των ΗΠΑ, στο στρατό με συμμετοχή σε διαγωνισμούς κατανάλωσης αλκοόλ, στέρησης ύπνου, συμμετοχής ή προσομοίωσης συμμετοχής σε σεξουαλικές πράξεις, έκθεση σε σωματικές επιθέσεις κλπ).

Λίγο πριν παίξει με την μπάντα σε αγώνα ποδοσφαίρου, και αφού είχε δεχτεί πολλαπλά γρονθοκοπήματα από μικρή ομάδα μελών της μπάντας, ως καψόνι, ο Champion, έπεσε πάνω σε ένα λεωφορείο έξω από το ξενοδοχείο που έμενε με τη μπάντα, και λίγη ώρα αργότερα πέθανε στο νοσοκομείο.

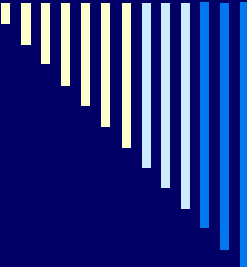
Ερώτημα: γιατί κάποιος δέχεται να συμμετάσχει σε ένα δυσάρεστο τελετουργικό προκειμένου να γίνει μέλος μιας ομάδας;

Επειδή:

A) Έχουμε ιδιαίτερη προτίμηση προς ανθρώπους που μας μοιάζουν, και αυτό συμβαίνει αρκετά με τα μέλη ομάδων.

B) Οι τελετές μύησης (καψόνια) δημιουργούν *ομαδική συνεκτικότητα*. Μετά τη διαδικασία μύησης, συχνά τα μέλη βιώνουν μια γνωστική ασυμφωνία, για να αιτιολογήσουν γιατί συμφώνησαν να κάνουν κάτι τόσο δυσάρεστο (συμπεριφορά).

Εάν η αντίθετη στάση κάποιου προς το καψόνι δεν ταιριάζει με τη συμπεριφορά που ακολούθησε συμμετέχοντας σε αυτό, αλλάζει τη στάση του για να ταιριάζουν συμπεριφορά και στάση.

Στην επόμενη σειρά ένταξης νέων μελών της ομάδας, τα έμπειρα «παλιά» μέλη της ομάδας θα υποστηρίξουν τις τελετές μύησης (τα καψόνια) και η τελετουργία θα επαναληφθεί.

Μπορούμε να κάνουμε κάτι για να σταματήσουμε τη διαδικασία μύησης που απαιτεί την υποβολή σε καψόνια;

Ίσως να είναι δυνατό να είναι πιο αποφασιστικά τα νέα μέλη της ομάδας, ώστε να νιώσουν ικανά να πουν όχι σε τελετουργικά πολύ ακραία.

Οι Campo, Poulos & Sipple (2005) βρήκαν ότι:

- Συμμετέχοντες που είχαν ένα ισχυρό δίκτυο φιλίας έξω από την ομάδα, ήταν πιθανότερο να αρνηθούν να υποστούν καψόνια στην ομάδα.
- Εκείνοι που ήταν υπεύθυνοι για τα καψόνια είχαν λιγότερες πιθανότητες να υποβάλουν άλλους σε καψόνια, εάν είχαν φίλους στην ομάδα που ήταν αντίθετοι με αυτό.

Τα ευρήματα αυτά δείχνουν ότι *εάν αλλάξουν οι νόρμες των συνομηλίκων* σχετικά με τα καψόνια, αυτά μπορεί να σταματήσουν.

Εάν οι φοιτητές οι ίδιοι οργανώσουν εκστρατείες που αντιτίθενται στα καψόνια, θα αλλάξουν οι στάσεις αυτές.

ΑΙΤΙΑΚΕΣ ΑΠΟΔΟΣΕΙΣ (ATTRIBUTIONS)

Η εξήγηση της συμπεριφοράς των άλλων και του εαυτού μας και η *απόδοση* αιτιότητας στις συμπεριφορές αυτές που δείχνει πώς σκεπτόμαστε και αιτιολογούμε συμπεριφορές.

Η Θεωρία της Αιτιακής Απόδοσης κατά τον Heider (1958) δείχνει ότι λειτουργούμε με βάση δύο βασικές ανάγκες:

- την ανάγκη να σχηματίσουμε μια συνεκτική άποψη για τον κόσμο
- την ανάγκη να αποκτήσουμε έλεγχο πάνω στο περιβάλλον μας και να προβλέψουμε το μέλλον.

Ο Heider πίστευε ότι συμπεριφερόμαστε σαν **απλοϊκοί επιστήμονες**, εξετάζοντας με λογικό τρόπο τις υποθέσεις μας για την ερμηνεία της συμπεριφοράς των άλλων.

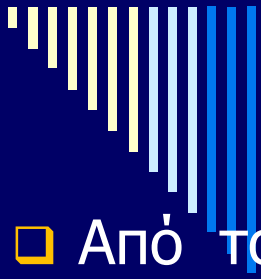

Οι Heider και Simmel (1944) ζήτησαν από άτομα να περιγράψουν την κίνηση αφηρημένων γεωμετρικών σχημάτων.

34 συμμετέχοντες κλήθηκαν να ερμηνεύσουν ένα βίντεο κινουμένων εικόνων.

Εμφανίζονταν 3 γεωμετρικά σχήματα: ένα μεγάλο τρίγωνο, ένα μικρό τρίγωνο και ένας δίσκος που κινούνταν προς διάφορες κατευθύνσεις και με διάφορες ταχύτητες γύρω από- και μέσα- σε ένα ορθογώνιο. Σε μία πλευρά του μπορούσε να ανοίξει/να να κλείσει μια πόρτα.

Οι ερευνητές διαπίστωσαν μια τάση να περιγράψουν την κίνηση των σχημάτων όπως περιγράφουν ανθρώπινες προθέσεις και κίνητρα, αποδίδοντας ανθρώπινη πρόθεση σε πράγματα που δεν έχουν σχέση με προθέσεις (αναλογία με το πώς μιλάμε στα κατοικίδια ζώα, λες και μπορούν να μας καταλάβουν ακριβώς).

- Από τους 34 συμμετέχοντες, μόνο ένας περιέγραψε το βίντεο με γεωμετρικούς όρους, π.χ. «Ένα μεγάλο τρίγωνο μπαίνει μέσα σε ένα ορθογώνιο και κινείται εκεί μέσα».
- Όλοι οι άλλοι περιέγραψαν τις κινήσεις ως ενέργειες έμψυχων όντων, κυρίως ανθρώπων π.χ.: «Ένας άντρας έχει κανονίσει να συναντήσει ένα κορίτσι και το κορίτσι έρχεται παρέα με έναν άλλο άντρα. Ο πρώτος άντρας λέει στο δεύτερο να φύγει. Ο δεύτερος κουνάει το κεφάλι του. Έπειτα οι δύο άντρες τσακώνονται».
- Δύο συμμετέχοντες περιέγραψαν ενέργειες πουλιών.

Διακρίνουμε τα αίτια ανάλογα με την έδρα των αιτιάσεων σε:

α) Εξωτερικά αίτια και Εσωτερικά αίτια

Εξωτερικά αίτια (φυσικό & κοινωνικό περιβάλλον)

▶ εξωτερικές αιτιακές αποδόσεις (αφορούν στο φυσικό περιβάλλον, στο κοινωνικό, στην ομάδα όπου ανήκει κανείς κλπ.).

Εσωτερικά αίτια (κίνητρα & νοητικές ικανότητες)

▶ εσωτερικές αιτιακές αποδόσεις (αφορούν στοιχεία προσωπικότητας, συνήθειες, συμπεριφορές).

β) Σε σταθερά & σε ασταθή αίτια της συμπεριφοράς:

Η σταθερότητα αναφέρεται στον βαθμό που οι αιτίες είναι σχετικά σταθερές και μόνιμες (π.χ. φυσική ικανότητα) ή, αντίθετα, προσωρινές και κυμαινόμενες (π.χ. κατάσταση μέθης).

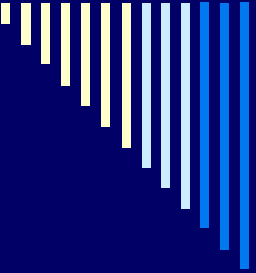
- Βαρύνουσας σημασίας είναι τα σταθερά.

Θεωρία Επαγωγικής Αντιστοίχισης (Correspondent Influence Theory) Jones & Davis, 1965

Συνήθως προσπαθούμε να διαπιστώσουμε κατά πόσον η δράση ενός ατόμου είναι ενδεικτική ενός σταθερού χαρακτηριστικού της προσωπικότητάς του.

- ❑ Η βασική ιδέα είναι ότι προτιμούμε τις εσωτερικές, προδιαθεσιακές αιτιακές αποδόσεις παρά τις εξωτερικές, περιβαλλοντικές αιτιακές αποδόσεις, διότι οι πρώτες είναι σημαντικότερες ώστε να κάνουμε προβλέψεις συμπεριφοράς.
 - ❑ Ικανοποιούμε μία έμφυτη τάση μας για **συνεκτικότητα και σαφήνεια των ερμηνειών μας, για ένα σταθερό και προβλέψιμο κόσμο.**
-

Όταν καταλήγουμε σε μια επαγωγική αντιστοίχιση δηλ. κάνουμε μία εσωτερική προδιαθεσιακή αιτιακή απόδοση, επεξεργαζόμαστε 3 βασικά είδη πληροφοριών:

- την *κοινωνική επιθυμητότητα*
 - την *ελεύθερη επιλογή*
 - τις *μη κοινές επιδράσεις*.
-

1. Πληροφορίες κοινωνικής επιθυμητότητας

Αναφέρονται στο αν η παρατηρούμενη συμπεριφορά είναι συνεπής ή αντίθετη με τους άγραφους κοινωνικούς κανόνες (εάν έχουμε την τάση να συμπεριεδώμαστε με τους άγραφους κοινωνικούς κανόνες & να υιοθετούμε την οπτική γωνία της πλειοψηφίας).

Επομένως, η συμπεριφορά που είναι κοινωνικά επιθυμητή δεν λέει πολλές πληροφορίες για την προσωπικότητα των ατόμων, αφού απλώς συμβαδίζει με την ομαδική νόρμα.

Όταν παρατηρούνται κοινωνικά ανεπιθύμητες συμπεριφορές, μία εσωτερική, προδιαθεσιακή αιτιακή απόδοση είναι πιθανότερη. Δηλ. όταν κάποιος εμφανίζει κοινωνικά ανεπιθύμητη συμπεριφορά και αντιβαίνει στην κοινωνική νόρμα, εκφράζει ουσιαστικά στοιχεία προσωπικότητας.

2. Επιλογή ελεύθερη ή όχι.

Αν η συμπεριφορά έχει επιλεγεί ελεύθερα, τότε είναι πολύ πιο πιθανό να είναι το αποτέλεσμα ενός χαρακτηριστικού της προσωπικότητας ή μιας προϋπάρχουσας στάσης του ατόμου, παρά όταν η συμπεριφορά είναι αποτέλεσμα εξαναγκασμού, απειλής ή παροχής δελεαστικών κινήτρων.

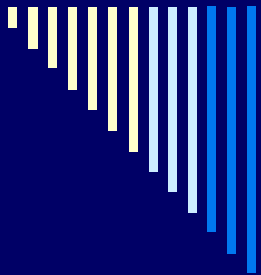
Επομένως, είναι αναμενόμενο μια εσωτερική, προδιαθεσιακή αιτιακή απόδοση να εμφανίζεται όταν το παρατηρούμενο πρόσωπο έχει *επιλέξει ελεύθερα τη συγκεκριμένη συμπεριφορά.*

3. Μη κοινές επιδράσεις

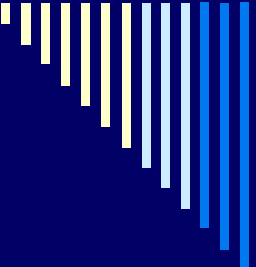
Μια εσωτερική, προδιαθεσιακή αιτιακή απόδοση είναι πιθανότερη όταν το αποτέλεσμα μιας συμπεριφοράς έχει μία και μοναδική επίδραση (επομένως μη κοινή) π.χ., μια γροθιά έχει ένα μόνο δυνατό αποτέλεσμα και είναι πιο πιθανόν να αποδοθεί σε μια εσωτερική, προδιαθεσιακή αιτία.

Όταν μια συμπεριφορά καταλήγει σε μία και μοναδική συνέπεια, αντί να έχει ενδεχομένως μια σειρά από άλλες συνέπειες, μπορούμε να πούμε ότι η συμπεριφορά αυτή έχει μη κοινές επιδράσεις με τις υπόλοιπες συμπεριφορές.

ΜΕΡΟΛΗΨΙΕΣ ΤΗΣ ΑΙΤΙΑΚΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ

Οι ερευνητές στον τομέα της αιτιακής απόδοσης άρχισαν να παρατηρούν **μια σειρά από συστηματικά «σφάλματα» ή μεροληψίες** που κάνουμε, όταν, σε πειράματα ψυχολογίας, ζητούσαν από τους συμμετέχοντες να κάνουν εκτιμήσεις αιτιότητας.

Αυτά τα σφάλματα ή μεροληψίες δεν ήταν τυχαία, αλλά επαναλαμβάνονταν με συστηματικότητα, υποδηλώνοντας την εμπλοκή τους στη διαδικασία της αιτιακής απόδοσης.

Θεμελιώδες Σφάλμα Αιτιακής Απόδοσης (**fundamental attribution error**)

Ακόμα κι όταν είναι εμφανής η επίδραση των συνθηκών, εμφανίζεται μία τάση μας να υπερτιμάμε το ρόλο των προδιαθέσεων του ατόμου (εσωτερικών αιτίων) και να υποτιμάμε την επιρροή των εξωτερικών συνθηκών (Jones και Harris, 1967. Ross, 1977), δηλ. την «προσοχή μας τραβάει» ο αυτουργός της πράξης και η πράξη, παρά οι συνθήκες.

Π.χ. συχνά αποδίδουμε την ανεργία στους ίδιους τους ανέργους και όχι στις κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες, τα τροχαία ατυχήματα στους οδηγούς και όχι στις οδικές συνθήκες.

Σε έρευνα των Jones και Harris (1967)

Οι συμμετέχοντες πήραν την οδηγία να διαβάσουν δοκίμια που είχαν γραφτεί από συμφοιτητές/τριές τους που ήταν:

- α) υπέρ β) κατά της διακυβέρνησης της Κούβας από τον Fidel Castro.

Ενημερώθηκαν ότι οι οι συγγραφείς:

- α) είτε είχαν επιλέξει οι ίδιοι οι φοιτητές-συγγραφείς το θέμα του δοκιμίου (πειραματική συνθήκη)
- β) είτε ο ερευνητής τους είχε αναθέσει ένα από τα δύο υπέρ ή κατά του Castro (συνθήκη ελέγχου).

Στη συνέχεια τους ζητήθηκε να μαντέψουν ποια θα ήταν η στάση απέναντι στον Castro του κάθε συγγραφέα- φοιτητή.

Στην πειραματική συνθήκη, οι συμμετέχοντες υπέθεσαν ότι ο φοιτητής είχε γράψει ένα δοκίμιο που αντανάκλούσε ελεύθερα τις δικές του απόψεις.

Στη συνθήκη που το θέμα του δοκιμίου δεν είχε επιλεγεί, πάλι οι συμμετέχοντες πίστευαν ότι το δοκίμιο αντανάκλούσε την πραγματική γνώμη του συγγραφέα.

Με άλλα λόγια, αν και υπήρχε μια σαφής εξωτερική αιτία (ανάθεση θέματος από ερευνητή) που εξηγούσε τη συμπεριφορά, οι συμμετέχοντες αγνόησαν την εμφανή εξωτερική αιτία και έκαναν και πάλι μια εσωτερική απόδοση.

Διαπολιτισμικά ευρήματα

Οι διαπολιτισμικοί ψυχολόγοι εντόπισαν ότι **στους μη δυτικούς πολιτισμούς δεν ήταν σημαντική η τάση για χρήση εσωτερικών αιτιακών αποδόσεων** (Miller, 1984· Morris & Peng, 1994).

- ❑ **Οι ατομικιστικοί πολιτισμοί** τείνουν να επικεντρώνονται στο ατομικό εαυτό και όχι στο συλλογικό, ώστε οι εξηγήσεις για τη συμπεριφορά των ατόμων να επικεντρώνονται στο άτομο και σε εσωτερικές, προδιαθεσιακές αιτιακές αποδόσεις.
 - ❑ **Αντίθετα, οι συλλογικοί πολιτισμοί** τείνουν να επικεντρώνονται στο ευρύτερο συλλογικό εαυτό, στους άλλους και οι εξωτερικές αποδόσεις, συμπεριλαμβανομένων των άλλων στο κοινωνικό πλαίσιο, είναι πιθανότερες, ενώ η τάση να αποδίδεται η συμπεριφορά σε εσωτερικές αιτίες είναι χαμηλότερη.
-

Το Φαινόμενο του Αυτουργού- Παρατηρητή (Actor-Observer effect)

Αυτουργός: το άτομο κρίνει τον εαυτό του

Παρατηρητής: το άτομο κρίνει άλλο πρόσωπο

Σε γνωστικό επίπεδο, όπως είναι αναμενόμενο:

- την προσοχή του Αυτουργού έλκουν εσωτερικά χαρακτηριστικά και αυτοβιογραφικές πληροφορίες
- την προσοχή του Παρατηρητή έλκουν στοιχεία των περιστάσεων, δηλ. εξωτερικά χαρακτηριστικά.

Ωστόσο, στις αιτιακές αποδόσεις που κάνουμε:

1. Αποδίδουμε συχνότερα τη συμπεριφορά των άλλων σε εσωτερικά αίτια και τη δική μας συμπεριφορά, ως αυτουργού, σε εξωτερικά αίτια.

(Jones & Nisbett, 1972).

Storms, 1973

Η προσοχή των αυτοργών δεν ήταν στραμμένη στον εαυτό τους αλλά στις συνθήκες και έτσι, η εξωτερική αιτιακή απόδοση ήταν πιο προσιτή.

Η προσοχή των παρατηρητών επικεντρωνόταν στους αυτοργούς και σε μια ερμηνεία εστιασμένη στο πρόσωπο που ενεργεί, κάνοντας μία εσωτερική, προδιαθεσιακή αιτιακή απόδοση.

Αυτοεξυπηρετικές μεροληψίες (self-serving biases)

Αυτο-ενισχυτικές μεροληψίες: τις επιτυχίες μας τις αποδίδουμε σε εσωτερικά αίτια (ικανότητες, προσπάθεια), επιδιώκοντας να μάς ενισχύσουν.

Αυτο-προστατευτικές μεροληψίες: τις αποτυχίες μας τις αποδίδουμε σε εξωτερικά αίτια (ατυχία, άδικο), επιδιώκοντας να μάς προστατεύσουν.

Όλοι προσπαθούμε να επιτύχουμε ό,τι αναλαμβάνουμε & ν' αναλάβουμε την ευθύνη της επιτυχίας, αλλά όχι και της αποτυχίας.

Αιτιακές αποδόσεις στις διομαδικές σχέσεις

Συχνά βλέπουμε τα άτομα γύρω μας όχι ως «άτομα» αλλά ως μέλη ομάδων, μεροληπτώντας υπέρ της εσω-ομάδας και εις βάρος της εξω-ομάδας

Π.χ. απόδοση της επιτυχίας ενός επιστήμονα.

- Εάν την απόδοση την κάνει Έλληνας για Έλληνα επιστήμονα, μπορεί να εστιάσει σε ικανότητες, δεξιότητες και προσπάθειες (εσωτερικά αίτια).
- Εάν ο επιστήμονας είναι Ολλανδός, η απόδοση της επιτυχίας από Έλληνα μπορεί να εστιάσει στα υψηλά ερευνητικά κονδύλια των Ολλανδικών πανεπιστημίων (εξωτερικά αίτια).
- Εάν ένας Έλληνας ή Ολλανδός συνέκριναν τους δύο επιστήμονες την ίδια στιγμή, θα μεροληπούσε ο καθένας υπέρ της δικής του εσω-ομάδας.

Κεφάλαια που έχουν διδαχθεί έως τώρα

Κεφ. 1 Μέθοδοι έρευνας και διερεύνησης στην Κοινωνική Ψυχολογία

Κεφ. 2 Απλοϊκός επιστήμονας, Αιτιακές αποδόσεις(όχι το Μοντέλο Συνδιακύμανσης του Kelley)

Κεφ. 4 Στάσεις και αλλαγή στάσεων

Κεφ. 6 Ομάδα έως την Ηγεσία (όχι η Ηγεσία στην ομάδα)
